

Reactie consultatie wetsvoorstel Wet herziening gerechtelijke kaart

Ondernemingsraad rechtbank Alkmaar 15 februari 2011

De ondernemingsraad van de rechtbank Alkmaar (hierna: de OR) maakt bij deze gebruik van de mogelijkheid te reageren op het wetsvoorstel Wet herziening gerechtelijke kaart. De OR ziet aanleiding om op vier aspecten, die voortvloeien uit het wetsvoorstel, te reageren. Te weten: de financiën, het waarborgen van de kwaliteit van de rechtspraak, het zaaksaanbod alsmede de gewenste nevenlocaties van de te vormen rechtbank Noord-Holland.

De OR geeft aan dat zijn reactie openbaar gemaakt mag worden.

Financiën

Blijkens de Memorie van Toelichting wordt ervan uitgegaan dat de reorganisatiekosten 54 miljoen euro bedragen. Deze kosten zijn door de Raad voor de rechtspraak (hierna: Rvdr) beraamd (zie onder meer de Kaders uitvoering Lokale programma's Herziening Gerechtelijke Kaart van 27 januari 2011). De reorganisatiekosten in de jaren 2010 t/m 2012 bedragen volgens de Rvdr circa 15 miljoen euro. De Rvdr heeft aangegeven in deze periode niet te kunnen bijdragen aan de lokale programmakosten van de gerechten. Voor de jaren 2013 t/m 2019 is met de reorganisatie volgens de Rvdr circa 40 miljoen euro gemoeid, waarvan 32 miljoen euro lokale kosten. Van deze lokale kosten heeft de Rvdr toegezegd 50% te dragen tot een totaal van 16 miljoen euro. Dit betekent dat de lokale programmakosten in de jaren 2010-2012 en 16 miljoen euro in de jaren 2013 t/m 2019 ten laste van de gerechten komt. De OR acht dit zorgelijk. Te meer omdat het primaire proces van de gerechten en de kwaliteit van de rechtspraak niet mogen lijden onder de reorganisatie. Daarom blijft de vraag over waar het geld vandaan moet komen. De Rvdr stelt in het memo aan de minister van 2 december 2010 met als onderwerp 'Advies financiële gevolgen herziening gerechtelijke kaart' met betrekking tot de financiering onder andere voor om gedurende tien jaar jaarlijks vijf miljoen euro op te nemen in de kostendekkende griffierechten. Echter, op dit moment is er, los van de (on)wenselijkheid van het invoeren hiervan, in de politiek nog geen eenduidig standpunt ingenomen over het invoeren van het kostendekkend griffierecht. Een draagvlak daarvoor is er (nog) allerm minst. De gelden die uit dit voorstel zouden voortvloeien kunnen dan ook niet worden betrokken bij het financieringsplan van de reorganisatie.

Kwaliteit

In de Memorie van Toelichting is aangegeven dat de door het wetsvoorstel beoogde schaalvergroting moet leiden tot een betere kwaliteit van de rechtspraak en een grotere slagvaardigheid. De OR steunt deze doelstelling. Echter, in het wetsvoorstel noch in de Memorie van Toelichting is onderbouwd op welke wijze de herziening leidt tot een kwaliteitsimpuls van de rechtspraak. Gelet op de beperkte beschikbare middelen vreest de OR dat uiteindelijk alleen sprake zal zijn van een bestuurlijke opschaling, zonder de door de regering beoogde kwaliteitsimpuls. Verder wijst de OR erop dat in de Agenda voor de Rechtspraak 2011-2014 als doelstelling is opgenomen betrouwbare en effectieve rechtspraak,

waaronder ook valt procedurele en materiële rechtseenheid. De hiervoor vereiste nauwe samenwerking tussen de (medewerkers van de) verschillende locaties van een gerecht wordt, zonder voldoende voorzieningen (onder meer op het gebied van ICT), door de opschaling van de gerechten bemoeilijkt.

Verder beoogt het wetsvoorstel de weg vrij te maken voor krachtigere en kleinere gerechtsbesturen. De OR kan dit uitgangspunt onderschrijven. Op het eerste gezicht zal dit ook met het wetsvoorstel worden bereikt. Immers, huidige gerechtsbesturen bestaan veelal uit vijf personen. Te weten: een president, een directeur bedrijfsvoering en de sectorvoorzitters, terwijl het wetsvoorstel uitgaat van een gerechtsbestuur bestaande uit drie leden: een president (als voorzitter), een ander rechterlijk lid en een niet-rechterlijk lid. In de hiervoor genoemde Kaders van de Rvdr is echter opgenomen dat de voorzitter een vetorecht heeft met betrekking tot de vaststelling van het jaarplan en het jaarverslag van het gerecht. Dit komt er in feite op neer dat het beleid van een gerecht kan worden bepaald door één persoon. Dit wordt bevestigd in de Kaders van de Rvdr doordat daarin tevens is neergelegd dat de president de bestuurder in de zin van de Wet op de ondernemingsraden zal zijn. De OR acht dit een onwenselijke uitkomst en vraagt zich af of de regering deze invulling voor ogen heeft gehad.

Zaaksaanbod

In het wetsvoorstel is in artikel 93a opgenomen dat de Rvdr voor elk gerecht een zaaksverdelingsreglement vaststelt en dat de Rvdr alvorens dit reglement vast te stellen, het gerechtsbestuur in de gelegenheid stelt een ontwerp op te stellen, waarna de minister het goedkeurt.

In het advies van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) van 11 februari 2011, dat eveneens in het kader van de consultatie over het wetsvoorstel is ingediend, wordt het volgende opgemerkt: *“Voor een toekomstbestendig en evenwichtig stelsel van rechtspraak moet zorgvuldig en zonder invloed van de waan van de dag worden bepaald welke rechtspraak op elk van die locaties wordt aangeboden. Deze stelselverantwoordelijkheid ligt wat de NVvR betreft exclusief bij de wetgever en kan niet worden overgelaten aan de uitvoerende macht of aan organisaties die de rechtspraak feitelijk vormgeven. Met name behoort deze principiële vraag niet te worden beantwoord aan de hand van overwegingen van bedrijfsvoering”*.

De OR onderschrijft dit standpunt van de NVvR. In dit verband wijst de OR er ook op dat de Rvdr blijkens de hiervoor reeds genoemde Kaders tegen het instemmingsvereiste van de minister principiële bezwaren heeft. Deze bezwaren worden door de OR niet gedeeld. De Rvdr heeft immers (slechts) een faciliterende rol en de OR ziet geen aanleiding voor uitbreiding van de bevoegdheden van de Rvdr op dit punt. Het is daarom dat de OR ervoor pleit dat de zaaksverdeling (in laatste instantie) door de politiek zal worden bepaald. Hierdoor kan de landelijke uniformiteit op het punt van zaaksverdeling en de daarbij horende belangen van de justitiabelen eveneens worden gewaarborgd.

Nevenlocaties

De OR meent dat het noodzakelijk is om aan de burgers in de regio's Zaanstreek/Waterland/West-Friesland laagdrempelige toegang tot de rechtspraak te blijven bieden. De regio West-Friesland, waarvan het verzorgingsgebied aanzienlijk is en in omvang vergelijkbaar met dat van de Zaanstreek, kan volgens de OR niet adequaat worden bediend vanuit één vestiging in de Zaanstreek of in Waterland. De 32 rechtspraaklocaties die volgens het wetsvoorstel een wettelijke verankering zullen krijgen, waarbij Hoorn

en Den Helder niet zijn genoemd, leiden volgens de OR dus niet tot een verantwoorde geografische spreiding over het land. De sluiting van Hoorn en Den Helder leidt namelijk tot een aanzienlijke verslechtering voor de rechtzoekenden, onder meer doordat de laagdrempeligheid verdwijnt. Dit wordt onderschreven door de kantonrechters in de rechtbank Alkmaar, die ook rechtspreken in Den Helder en Hoorn. De OR begrijpt dat laagdrempelige rechtspraak niet uitsluitend wordt bereikt door de keuze van de locatie van de zittingsplaats. Vanuit de praktijk is echter opgemerkt dat de verwachting bestaat dat het sluiten van Hoorn en Den Helder ertoe zal leiden dat de rechtzoekenden die thans door Hoorn en Den Helder worden bediend, niet meer ter zitting zullen verschijnen. Deels omdat de (psychologische en/of feitelijke) afstand tot Alkmaar - laat staan de afstand tot Haarlem of Zaanstad - te groot is en deels omdat een deel van de rechtzoekenden zich de reis naar Alkmaar gewoonweg financieel niet kan permitteren. Daardoor zal het draagvlak voor de rechtspraak (en overheid) verminderen.

Verder heeft het Gerechtsbestuur van de rechtbank Alkmaar in 2008 een advies aan de RvdR gestuurd over de locaties in Hoorn en Den Helder. Uit dit advies blijkt dat, gelet op toegankelijkheid en zichtbaarheid, diverse betrokken maatschappelijke organisaties voorstander zijn van het openhouden van Hoorn en Den Helder, zoals de Hoofdofficier van Justitie, de Deken van de Orde van advocaten Alkmaar, de burgemeesters van de gemeentes Den Helder en Hoorn, en de Voorzitter Gerechtsdeurwaarders.

Zoals in de Memorie van Toelichting naar voren komt, dient ernaar te worden gestreefd dat lokaalgebonden zaken zoveel mogelijk in de eigen buurt worden afgedaan en dat daarbij terdege rekening wordt gehouden met de belangen van de omgeving. De OR dringt er dan ook op aan dat de huidige vestigingen in Hoorn en Den Helder open worden gehouden totdat een nieuwe vestiging daadwerkelijk beschikbaar is om de rechtzoekenden in de regio West-Friesland te bedienen.

Alkmaar, 15 februari 2011

